

Γράφει ο **Ν.Ξ.**

70 χρόνια μετά την εποποιία του **2ου Αντάρτικου**, όποτε και αν τοποθετεί κανείς την ακριβή ημερομηνία έναρξής του, παραμένει ζωντανό το ενδιαφέρον για την ιστορική αυτή περίοδο παρ' όλο που, για διάφορους λόγους, αυτή δεν έχει έρθει ιδιαίτερα στο προσκήνιο.

Ως φαίνεται όμως, ο αντάρτης από τους **“Κυνηγούς”**, αιμορραγεί ακόμη, στοιχειώνοντας τον ύπνο της αστικής τάξης. (Μία από τις δύο καλύτερες ίσως ταινίες του **Θόδωρου Αγγελόπουλου**, **“Οι Κυνηγοί”**, παρουσιάζει την παραμονή της Πρωτοχρονιάς του 1977, μια ομάδα κυνηγών που βρίσκει μέσα στο πυκνό χιόνι, το πτώμα ενός αντάρτη του Εμφυλίου. Το αίμα τρέχει ακόμα φρέσκο απ' την πληγή του, παρ' όλο που έχουν περάσει κοντά τριάντα χρόνια. **[1]**)

Παρουσιάζουμε στη συνέχεια ένα μικρό βιντεάκι με εικόνες από τον ηρωικό αγώνα του ΔΣΕ. Έναν αγώνα στον οποίο χιλιάδες αγωνιστές έδωσαν τη ζωή τους για μια άλλη κοινωνία.

Συνοδεύεται από το αντάρτικο τραγούδι της Δυτικής Μακεδονίας **“Ο φρούραρχος της Καστοριάς”**, που αναφέρεται σε ένα ιστορικό γεγονός. Μετά τον ιδιοφυή ελιγμό στο Βίτσι – Γράμμο, ο ΔΣΕ κατάφερε να βρεθεί στα μετόπισθεν του “Εθνικού Στρατού”, επιφέροντας μεγάλη αναστάτωση στις δυνάμεις του αμερικανού στρατηγού Βαν Φλιτ που τρέχανε πανικόβλητες προς την Καστοριά.

Ο **Ε. Αβέρωφ** γράφει σχετικά στο βιβλίο του **«Φωτιά και Τσεκούρι»**:

«Οι άνδρες πέταξαν τα όπλα τους και, καταληφθέντες από πανικό, εγκατέλειψαν

τις θέσεις τους και έσπευσαν προς την Καστοριά. Στις παρυφές της πόλεως, τμήματα με καλό ηθικό, που είχαν εν τω μεταξύ ειδοποιηθεί, έφραξαν το δρόμο των φυγάδων. Συνελήφθησαν από τη Στρατιωτική Αστυνομία και παραπέμφθησαν αμέσως σε έκτακτα στρατοδικεία, δηλαδή σε δικαστήρια που αποτελούντο πρωτίστως από αξιωματικούς μη ανήκοντες στη στρατιωτική δικαιοσύνη, συνήθως από αξιωματικούς εν εκστρατεία. Εβδομήντα οκτώ φυγάδες εξετελέσθησαν εκείνες τις ημέρες. Ήταν όλοι μαχηταί του Γράμμου».

Πριν από το βίντεο όμως, μερικές αποσπασματικές παρατηρήσεις:

-Έχει σημασία, από τις χιλιάδες και πολύπλευρες αλήθειες που αναδύονται από τα σημαντικά ιστορικά γεγονότα, ποιες και με ποιο τρόπο επιλέγει κανείς να αναδείξει και, κυρίως, πώς αξιοποιείται στο σήμερα η εμπειρία που αντλείται από αυτές.

-Το σίγουρο είναι πως **“η αλήθεια είναι επαναστατική”**.

-Από τα εννέα άρθρα της επαίσχυντης **συμφωνίας της Βάρκιζας**, έμελλε να τηρηθεί **μόνο ένα: το έκτο**, αυτό που μιλούσε για τον **αφοπλισμό του ΕΛΑΣ**, που ήταν και το μεγάλο «ζητούμενο» για τους Άγγλους, την αστική τάξη και τους μοναρχοφασίστες την εποχή εκείνη.

Αν θέλουμε να είμαστε ακριβέστεροι, εφαρμόστηκε «μισό» ακόμη άρθρο: **το άρθρο 3**, στο σκέλος της **εξαίρεσης από την αμνηστία των αδικημάτων «κατά της ζωής και της περιουσίας»**. Η εξαίρεση αυτή ήταν το παράθυρο για να οδηγηθούν στην εξόντωση και τον εξευτελισμό οι αγωνιστές της αντίστασης με το πρόσχημα της τέλεσης «βιομηχανίας» συναφών αδικημάτων. Δεν είναι λοιπόν τυχαίο ότι ο όρος **«συμφωνίες της Βάρκιζας»** χρησιμοποιείται συνεκδοχικά για να σηματοδοτήσει τις λεόντειες συμφωνίες που αθετούνται από τον ισχυρό των συμβαλλομένων. Γνώρισε καλά ο ελληνικός λαός τον τρόπο της «εφαρμογής» των συμφωνηθέντων...

-Πριν από τη Βάρκιζα, προηγήθηκε το **Σύμφωνο του Λιβάνου**, που αναγνώρισε στις

στρατιωτικές δυνάμεις του αγγλικού ιμπεριαλισμού το δικαίωμα επέμβασης για τη διατήρηση της 'τάξης' στην Ελλάδα, γεγονός που αναμφίβολα έριξε το βάρος του στον μετέπειτα συσχετισμό.

-Καταλογίζεται στο ΚΚΕ του 1946 ο "σεχταρισμός" της αποχής από τις ανεκδιήγητες "εκλογές" του 1946. Έχουν γραφεί πάρα πολλά για το ζήτημα της ένοπλης πάλης και του 'ειρηνικού δρόμου' μέσω εκλογών, για την καταστροφή και τις διώξεις που υπέστη το κίνημα και οι αγωνιστές με τη μετέπειτα ήττα στο Γράμμο.

Το σίγουρο κατά τη γνώμη μας είναι, πως ούτε οι 'εραστές' της παντού και πάντα εκλογικής αποχής μπορούν να συγκρίνουν τις τότε συνθήκες των φοβερών διώξεων και του προσωπικού κόστους που είχε τότε η αποχή, με τις σημερινές 'ευκαιρίες' για περίπατο που δίνει η -εν πολλοίς επικροτούμενη από το καπιταλιστικό σύστημα- αποχή από το 'εκλογικό πανηγύρι', ούτε όμως οι θιασώτες του λεγόμενου 'ειρηνικού δρόμου' μπορούν να χρησιμοποιούν το παράδειγμα του '46 για να μας πουν, εκ του αντιθέτου, ότι η συμμετοχή στις κοινοβουλευτικές διαδικασίες ανοίγει ανθόσπαρτους δρόμους για την κατάκτηση της εξουσίας. Ιδιαίτερα σήμερα μάλιστα, που **στο έδαφος της καπιταλιστικής κρίσης ολοκληρωτισμός του κράτους γίνεται κάθε μέρα και πιο απροκάλυπτος.**

Δέκα χρόνια αργότερα, το 1956, ο Νίκος Ζαχαριάδης εκφράζει μια διαφορετική άποψη για την αποχή του '46. Την βρήκαμε στο βιβλίο του Λευτέρη Ελευθερίου **«Συνομιλίες με τον Νίκο Ζαχαριάδη»**, εκδόσεις Κένταυρος-1986.

Ο Λευτέρης Ελευθερίου ήταν στέλεχος του **ΚΚΕ εσωτερικού** (στην παρανομία υπέγραφε ως «Λευτέρης Θαλασσινός») και, παρά την κομματική του ένταξη, έτρεφε θαυμασμό για τον Νίκο Ζαχαριάδη. Στις συναντήσεις που είχαν στη Μόσχα το 1956, μετά την καθαίρεσή του, κατέγραψε μεγάλο μέρος των συνομιλιών τους. Η καθαίρεση Ζαχαριάδη έγινε με το γνωστό τρόπο το Μάρτη του '56 και οι συζητήσεις αυτές έγιναν στο διάστημα Μαρτίου-Ιουλίου.

Στη σελίδα **67** του βιβλίου αυτού διαβάζουμε:

Για την αποχή από τις εκλογές στις 31 Μάρτη 1946. Τελικά τον ρωτώ ποια είναι η σκέψη του για την αποχή από τις εκλογές. Απαντά: «Εγώ τη θεωρώ λάθος τακτικής. Όσοι το μεγαλοποιούν, το κάνουν γιατί στο βάθος πιστεύουν ότι μπορούσαμε να ακολουθήσουμε άλλο δρόμο ειρηνικό και εύκολο»

Στο σημείο αυτό, θα θέλαμε να υπενθυμίσουμε κάτι το οποίο συχνά παρασιωπείται: Δεν ήταν το ΚΚΕ που παρέσυρε το ΕΑΜ στο δρόμο της αποχής, κάθε άλλο.

Χαρακτηριστικό του κλίματος που υπήρχε, με την τρομοκρατία, την άρνηση του πιεζόμενου από τους Άγγλους Σοφούλη να δεχτεί αναβολή των εκλογών κλπ, είναι το γεγονός ότι εκτός από τις δυνάμεις της αριστεράς, και μια σειρά από πολιτικούς του κέντρου ήταν υπέρμαχοι της αποχής, όπως π.χ. οι πρώην πρωθυπουργοί **Γ. Καφαντάρης** και **Εμμ. Τσουδερός**.

Χαρακτηριστική είναι η διπλανή αφίσα με τον τίτλο: **“Να ποιοι απέχουν!”** και τον κατάλογο των κομμάτων που απέχουν, τοιχοκολλημένη στην προεκλογική Αθήνα του 1946 από το ΕΑΜ. Να σημειώσουμε ότι τα μικρότερα κόμματα που συμμετείχαν στο ΕΑΜ είχαν πιο κάθετη εμμονή από το ΚΚΕ στη γραμμή της αποχής. Ήταν όλοι αυτοί ακραιφνείς ‘σεχταριστές’;

-Ποιο ήταν το βάρος που έριξε στο ελληνικό αντάρτικο κίνημα η ρήξη Τίτο - Κομμουνιστές και πόσο αυτή μπορεί να καταλογιστεί στο ελληνικό κίνημα; Οι σφαίρες επιρροής και η κρατική πολιτική ΕΣΣΔ - Γιουγκοσλαβίας;

- Τακτικός στρατός ή αντάρτικος;

-Σήμερα, 70 χρόνια μετά, ακόμα ψάχνουμε απαντήσεις στα διλήμματα που τέθηκαν τότε. Οι αγωνιστές της εποχής εκείνης, κλήθηκαν να απαντήσουν άμεσα, μέσα στο καμίνι της ταξικής πάλης, απέναντι σε υπέρτερες αναμφίβολα δυνάμεις.

-Να θυμηθούμε τέλος, ότι η πλάστιγγα έγειρε μετά την **αλλαγή φρουράς από τον αγγλικό στον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό, το 1947.**

Ως ημερομηνία ίδρυσης του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας θεωρείται η **28η Οκτωβρίου του 1946.**

Η διαταγή ίδρυσης του Γενικού Αρχηγείου Ανταρτών είναι η εξής:

**«ΓΕΝΙΚΟ ΑΡΧΗΓΕΙΟ ΑΝΤΑΡΤΩΝ
ΕΠΙΤΕΛΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ Ι
ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. Ι**

Η στυγνή δίωξη των αγωνιστών και του δημοκρατικού λαού από τον αγγλόδουλο μοναρχοφασισμό και τα όργανά του, που ανάγκασαν χιλιάδες δημοκράτες να βγούνε στα βουνά για να υπερασπίσουν τη ζωή τους, οδήγησε στη σημερινή ανάπτυξη του αντάρτικου κινήματος.

Εχοντας υπόψη ότι είναι ώριμη πια η ανάγκη της δημιουργίας συντονιστικού οργάνου για το συντονισμό και την καθοδήγηση του όλου αντάρτικου αγώνα,
Αποφασίζουμε

τη δημιουργία του Γενικού Αρχηγείου Ανταρτών, στο οποίο θα υπάγονται τα αρχηγεία Ανταρτών Μακεδονίας, Θεσσαλίας, Ηπείρου, Ρούμελης.

Σταθμός Διοίκησης Γενικού Αρχηγείου
28 Οκτώβρη 1946».

Αργότερα, στις 27 Δεκεμβρίου 1946, ονομάστηκε **«Δημοκρατικός Στρατός Ελλάδας».**

Ο όρκος που έδιναν οι αγωνιστές του ήταν ο εξής:

«Εγώ, παιδί του λαού της Ελλάδας και μαχητής του ΔΣΕ, ορκίζομαι να πολεμήσω με το όπλο στο χέρι, να χύσω το αίμα μου και να δώσω και την ίδια μου τη ζωή για να διώξω απ' τα χώματα της πατρίδας μου και τον τελευταίο ξένο καταχτητή. Για να εξαφανίσω κάθε ίχνος φασισμού. Για να εξασφαλίσω και να

υπερασπίσω την εθνική ανεξαρτησία και την εδαφική ακεραιότητα της πατρίδας μου. Για να εξασφαλίσω και να υπερασπίσω τη δημοκρατία, την τιμή, την εργασία, την περιουσία και την πρόοδο του λαού μου.

Ορκίζομαι να 'μαι καλός, γενναίος και πειθαρχικός στρατιώτης, να εχτελώ όλες τις διαταγές των ανωτέρων μου, να τηρώ όλες τις διατάξεις του κανονισμού και να κρατώ τα μυστικά του ΔΣΕ.

Ορκίζομαι να 'μαι υπόδειγμα καλής συμπεριφοράς προς το λαό, φορέας και εμπυχωτής στη λαϊκή ενότητα και συμφιλίωση και να αποφεύγω κάθε πράξη που θα με εκθέτει και θα με ατιμάζει, σαν άτομο και σαν μαχητή. Ιδανικό μου έχω τη λεύτερη και ισχυρή δημοκρατική Ελλάδα και την πρόοδο και ευημερία του λαού. Και στην υπηρεσία του ιδανικού μου θέτω το όπλο μου και τη ζωή μου.

Αν ποτέ φανώ επίορκος και από κακή πρόθεση παραβώ τον όρκο μου ας πέσει πάνω μου αμείλικτο το τιμωρό χέρι της πατρίδας και το μίσος και η καταφρόνια του λαού μου»

Το τραγούδι που συνοδεύει τις φωτογραφίες στο παρακάτω βίντεο έχει ηχογραφηθεί ζωντανά στο "Αντάρτικο Λημέρι" του Πάνου Τζαβέλλα και τραγουδάει ο Κώστας Μαντζόπουλος. Οι στίχοι του είναι οι εξής:

Ο φρούραρχος της Καστοριάς
τραβούσε τα μαλλιά του
σαν ήρθανε τ' αντάρτικα
στην περιφέρειά του

Πάει το Άργος, πάει το Βλάτσι
Πάει και το Βογατσικό
Δεντροχώρι, Σκαλοχώρι
Πάει και το Νεστόριο

Τις βάρκες επιτάξανε
φοβούνται αποβάσεις
των ανταρτών της Καστοριάς
με όλες τις δυνάμεις

[1] “Παραμονή Πρωτοχρονιάς του 1977, μια ομάδα κυνηγών βρίσκει στην περιοχή κοντά στη λίμνη των Ιωαννίνων, μέσα στο πυκνό χιόνι, το πτώμα ενός αντάρτη του Εμφυλίου. Το αίμα τρέχει ακόμα φρέσκο απ’ την πληγή του, παρ’ όλο που έχουν περάσει κοντά τριάντα χρόνια.

Οι κυνηγοί, όλοι εκπρόσωποι της αστικής τάξης, πολιτικής και οικονομικής (μαζί τους, όμως, κι ένας «ανανήψας “αριστερός”»), μεταφέρουν το πτώμα στο ξενοδοχείο τους, όπου και θα περάσουν μια νύχτα Πρωτοχρονιάς γεμάτη απ’ τα φαντάσματα της ιστορικής τους συνείδησης και το φόβο του παρελθόντος. Μπροστά σ’ ένα μεγάλο δικαστήριο της Ιστορίας, που λαμβάνει χώρα στη σάλα χορού του ξενοδοχείου, οι καταθέσεις τους μετατρέπονται σε ζωντανούς εφιάλτες της συλλογικής τους συνείδησης.

Προς το τέλος της ταινίας, ο αντάρτης που ζωντανεύει μέσα στη φαντασία των τρομοκρατημένων κυνηγών, μετατρέπεται σ' ένα είδος εκδικητή της επανάστασης. Αφού ακούσουν απ' τα χείλη του την καταδικαστική απόφαση, οι αστοί εκτελούνται, για να ξανασηκωθούν, βγαίνοντας από ένα άσχημο όνειρο. Το πτώμα θα επιστρέψει στο χιόνι, και οι κυνηγοί θα συνεχίσουν την πορεία τους στο κατάλευκο τοπίο." [ΠΗΓΗ: theoangelopoulos.gr]